SOCIALNA PEDAGOGIKA - med teorijo in prakso

Uredili:
Mitja Krajnčan, Darja Zorc Maver, Boštjan Bajželj

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

SOCIALNA PEDAGOGIKA - med teorijo in prakso

Uredili:
Mitja Krajnčan, Darja Zorc Maver, Boštjan Bajželj

Ljubljana, januar 2008

SOCIALNA PEDAGOGIKA - med teorijo in prakso

Uredili: Mitja Krajnčan, Darja Zorc Maver, Boštjan Bajželj

Recenzija: Meško Gorazd, Tatjana Devjak
Jezikovni pregled: Aleš Učakar
Izdala: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Za izdajatelja: izr.prof. dr. Cveta Pučko-Razdevšek, dekanja
Oblikovanje in računalniški prelom: Branko Vrblač – Grafopop
Tisk: Tiskarna Artelj
Naklada: 300 izvodov
© 2007

Izdajo knjige je finančno podprla
Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

37.01

150056

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.013.42(082)

SOCIALNA pedagogika med teorijo in prakso / uredili Mitja Krajnčan, Darja Zorc Maver, Boštjan Bajželj. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2007

ISBN 978-961-253-008-2
1. Krajnčan, Mitja
236623360

Po zakonu o davku na dodano vrednost (Uradni list RS št. 89/98, 7. točka, 25. člen) sodi knjiga med proizvode, za katere se plačuje 8,5 % davek od prometa proizvodov.

KAZALO

KONCEPT SOCIALNE PEDAGOGIKE, USMERJENE V ŽIVLJENSKI SVET - UVODNA OPAŽANJA
Klaus Grunwald, Hans Thiersch 7

KRATEK HISTORIAT IZOBRAŽEVANJA SOCIALNIH PEDAGOGOV V SLOVENIJI
Ivo Škoflek 27

SCHOOL FAILURE AND GENERAL STRATEGIES OF LEARNING AND SOCIAL DEVELOPMENT
Dr Olivera Gajić 45

ODNOS – OSNOVA ZA SOCIALNOPEDAGOŠKO DELO
Mitja Krajnčan, Boštjan Bajželj 55

NEGOTOVI BIOGRAFSKI PREHODI MLADIH
Dr. Darja Zorc-Maver 71

OBLJUBLJENE DEŽELE PRIČAKUJEJO PRILAGODITEV
Alenka Kobolt 79

ALKOHOLIZEM V DRUŽINI IN DOŽIVLJANJE MLADOSTNIC, KI BIVAJO V VZGOJNEM ZAVODU
Jana Rapuš-Pavel, Alenka Kobolt 97

DIGITALNI MEDIJI V SOCIALNOPEDAGOŠKEM PROSTORU
Boštjan Bajželj, Mitja Krajnčan 121

KONCEPT SAMOUČINKOVITOSTI IN MOTIVACIJSKO DELO SOCIALNEGA PEDAGOGA
Špela Frlec 130

SKUPINE IN SKUPINSKA DINAMIKA
Tomaž Vec 143

POMEN RAZUMEVANJA KONCEPTOV RAZVOJA POSAMEZNIKOVE AVTONOMIJE IN POVEZANOSTI ZA RAVNANJE SOCIALNEGA PEDAGOGA
Olga Poljšak Škraban 165

USMERJANJE V SKUPNOST – KREPITEV IN VAROVANJE UPORABNIKOVIH VIROV MOČI
Dr. Helena Jeriček 174

OFFENDERS WITH INTELLECTUAL DISABILITY
Vesna Žunić-Pavlović, Nenad Glumbić 187

Avtorice in avtorji 203

Stvarno kazalo 204

Imensko kazalo 206

KONCEPT SOCIALNE PEDAGOGIKE, USMERJENE V ŽIVLJENSKI SVET - UVODNA OPAŽANJA

Klaus Grunwald, Hans Thiersch

Razvoj in družbena umestitev usmerjenosti v življenjski svet

Koncept usmerjenosti v življenjski svet oz. vsakdan (v nadaljevanju izraza uporabljamo sinonimno) označuje tako okvirni koncept teoretizacije socialne pedagogike kakor tudi orientacijo njegove prakse, ki se konkretizira v institucionalnih programih in modelnem razvoju (prim. BMJFFG 1990), v konceptih socialnopedagoškega delovanja (prim. Thiersch 1986, 1992; Grunwald et al. 1996) pa tudi v socialnopolitičnih okvirnih pogojih (npr. v KJHG in njegovih pojasnilih, prim. Münder et al. 1998). Koncept povezuje specifičen vidik določanja današnjih življenjskih razmer s principi konstruiranja socialne pedagogike in socialnega dela, kakršni sledijo iz njih. Razvija merila za kritiko institucij in struktur današnje socialne pedagogike ter ustreznih vzorcev profesionalizacije in za zasnovo institucionalnih delovnih struktur, primernih današnjim življenjskim razmeram.

V razvoju socialne pedagogike od poznih šestdesetih let je koncept socialne pedagogike, usmerjene v vsakdan, umeščen na *presečišče več različnih razvojnih linj*.

- Od šestdesetih let se je praksa socialne pedagogike širila. Njen razvoj poteka v znamenju čedalje večjega ozakonjanja in podružbljanja človeškega življenja ter njima ustrezne naraščajoče institucionalizacije, profesionalizacije in poznanstvenitve. Vzporedno s splošnim razvojem socialne in družinske politike tako rekoč eksponentno rase v nove delovne naloge in izobrazbene koncepte. Ta situacija zahteva novo profesionalno samozavest in delovno ozaveščenost.
- Razvoj socialne pedagogike se je sprva konkretiziral v metodičnih diferenciacijah delitve dela, kar so pogosto določali klinično-individualizirani koncepti. Nastala je ekspertna kultura, kakor to ustreza generalnemu oblikovalnemu principu moderne, diferencirajoče se družbe.
- Tak razvoj je bil povezan z radikalno družbeno kritiko, v kateri se napad na staro, disciplinirajoče socialno pedagogiko povezuje z vprašanjem, ali se v novih, diferenciranih in opredmetenih oblikah nemara zgolj bolj sublimno ne prakticirajo pač stare funkcije disciplineiranja.
- Nasproti specializacijam in preveč kritično-abstraktni teoriji se v zvezi s socialnimi gibanji in predvsem tudi ženskim gibanjem postavlja vprašanje vsakdana, torej vprašanje neposrednega izkustva ljudi v njihovih življenjskih kontekstih, njihovih življenjskih kompetenc in moči za tudi praktično lastno pristojnost.

- Ta vsakdan pa nastopa v dvoji in nasprotujoči si obliki: po eni strani kot da ni, tako rekoč idilični svet prvinskega življenja in zdravega človeškega razuma, kot svet prilagajanja danim strukturnim razmerjem, po drugi strani pa kot protisvet sile, ki je ravno spričo raznovrstnih odtujitev neposredna, nehlinjena in protestativna.
- V nasprotju s poenostavljenim pojmovanjem vsakdana kot zgolj kompetentne ali neproblematične stvarnosti poudarja koncept usmerjenosti v življenjski svet ambivalenco vsakdanjih izkustev v igri lastne pristojnosti, razbremenitve, omejenosti in protestativne avtentičnosti. Ta ambivalenca opozarja prav tako na spoštovanje danih vsakdanjih kompetenc kakor tudi na nujnost institucionalno-profesionalne podpore nasproti v vsakdan vgrajenih zožitev, ki pa morajo biti spet označene proti aroganci ekspertokracije. Iz spoštovanja do danih vsakdanjih kompetenc, v soočanju z družbeno odtujitvijo oskrbovancev in v možni kolonializaciji, ki tiči v profesionalnosti, meri orientacija v življenjski svet kot delovni koncept socialne pedagogike na samorazumevanje solidarnega in participativnega dela. Socialna pedagogika uporablja svoje pravne, institucionalne in profesionalne vire za to, da podpira in spodbuja ljudi v njihovih ambivalentnih vsakdanjih izkustvih do – v njih navzoče, pogosto zatajevane in potlačene – kompetence za oblikovanje lastnega življenja. Vsakdanja izkustva oskrbovancev in profesionalne možnosti pa ne prehajajo gladko druga v druge, temveč se pogosto druga do drugih vedejo nespretno in svojeglavo; konstitutivni poskusi posredovanja med obema zato za usmerjenost v življenjski svet pogosto ostajajo načeloma kočljivi.

Koncept usmerjenosti v življenjski svet je posebej relevanten v luči *novejšega družbenega razvoja*, kot ga označujejo naslovi refleksivne moderne pa tudi sama družba nepreglednosti, strukture tveganja ali novih anomij (prim. Beck 1986, 1994; Böhnisch 1994; Rauschenbach 1999). Družbo določujejo diverzifikacijske in znova naraščajoče socialne neenakosti (prim. Beck 1994), prav tako pa tudi negotovosti izkustev življenjskega sveta v vzorcih razlaganja in delovanja v kontekstu individualizacije načina življenja in pluralizacije življenjskih položajev. Socialne neenakosti se reprezentirajo tako v razlikah glede na materialne vire kakor tudi glede na posamično pripadnost narodu, generaciji, spolu in udeležbi pri izobraževanju, delu, zdravstveni oskrbi ter socialnih storitvah. Te socialne neenakosti so povezane z naraščajočo erozijo obstoječih življenjskih struktur in vzorcev, npr. v razvoju proizvodnih in porabniških struktur (v luči globalizacije in čedalje siloviteje razširjajoče sè družbe znanja in informacij) pri rangiranju in porazdeljevanju dela in prostega časa glede na življenjsko obdobje pa tudi pri novi opredelitvi vlog spolov, njihovih medsebojnih zahtev in medgeneracijskih odnosov. Nastajajo nove oblike družbenega vključevanja in izključevanja. Vzpostavljanje novih in zanesljivih povezav, aktivno oblikovanje lastne arhitekture življenja postaja vse bolj zapleteno in komplicirano; obvladovanje življenja kot naloga odločanja v negotovih situacijah, kot izbira in oblikovanje lastnega koncepta v okviru danih negotovosti postaja osrednja dimenzija, ki ne prinaša samo območij in možnosti brez ustroja, temveč postavlja tudi nove izzive osebnim sposobnostim realizacije in legitimacije lastnega projekta življenja (prim. Jurczik/Rerrich 1993). Za tradicionalni odnos do življenjskega sveta značilni momenti zanesljivosti neposrednega izkustva in lastne pristojnosti postajajo čedalje manj zavezujoči. Realizacija življenja je zdaj problem nekakšnega ›izpogajanja‹ lastne

PEDAGOŠKA FAKULTETA - KNJIŽNICA
37.01
SOCIALNA
pedagogika
0150056
COBISS ®
UNIVERZA V LJUBLJANI

UNIVERZA V LJUBLJANI
Pedagoška fakulteta

ISBN 978-961-253-008-2

9 789612 530082